

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

ויגש
גליון יב (קטו)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושתים לבריאה

שנת השמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- ג..... שיטת הרמב"ם בנרות חנוכה של הידור
- ה..... מתחילים להדליק בשל שמאל ופונה לימין
- ה..... איך מדליקין מנר לנר
- ו..... שמן הנותר מנרות של הידור
- ו..... הרואה נר של הידור אם מברך או לא
- ז..... החשש ד"פן יקראנו אסוף" אצל בנימין יותר משאר אחיו
- ז..... הנס דחנוכה בכמות ואיכות

נ ג ל ה

- ח..... בפרש"י כי כמוך כפרעה
- ח..... מהו דין מדבריות
- ט..... בברכת בורא מאורי האש אצל נשים

ח ס י ד ו ת

שייכות ענין הנצחיות לעבודת בעל תשובה יותר -

- י..... או לצדיק (גליון)

ש י ח ו ת

- י..... אכילת המלאכים
- יא..... כתיבת ס"ח בסוף שנת המ' במדבר
- יא..... פעולת הענין דלב בי"ד מתנה עליהם
- יא..... לב בי"ד מתנה עליהם
- יג..... התעסקות במבצעים
- מה שביאר כ"ק אד"ש בש"פ וישלח דיעקב הקדים -
- יד..... זכרים לנקבות (גליון)
- טו..... בפרש"י ויקרא לו א-ל אלקי ישראל

ש ו נ ו ת

- טז..... יסוד ישיבת "תומכי חמימים" (גליון)
- יח..... מענת כ"ק אד"ש על שאלה בהיום יום
- יח..... הערות ל"לוח היום יום"
- יח..... בענין הנ"ל
- יט..... לוח התיקון להיום יום

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש חנוכה מביא הגמ' (שבת כא, ב): "ה'ר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך.. פליגי בה תרי אמוראי.. חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין וחד אמר טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל דמעלין בקודש ואין מורידין. ומבאר פלוגתתם (בסעי' ג) דלמ"ד משום מעלין בקודש וכו' הרי זה הידור בעשיית הגברא, אבל גוף הנרות שמוסיף נשארים בגדר "רשות", (כי הענין דמעלין בקודש אינו קשור בנרות חנוכה דוקא), משא"כ למ"ד כנגד ימים היוצאין, הנה טעם זה קשור בנרות חנוכה דוקא, ובמילא הנרות שהוא מוסיף נעשים חפצא דמצות נר חנוכה, וכפשטות הענין דע"י ההוספה, מתפרסם הנס יותר אין שניתוסף בנס הנרות, עיי"ש.

ובהערה 14 כתב וז"ל: וי"ל דזהו החילוק בין "מהדרין" או "מצוה מן המובחר" "מהדרין" מדבר בהגברא, ו"מצוה מן המובחר" - בהחפצא. ועפ"ז תומתק הוספת הרמב"ם שם "והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר כו'".

ונראה לבאר ההערה, דהנה כתב הרמב"ם (בריש פ"ד מהל' חנוכה) וז"ל: כמה נרות הוא מדליק בחנוכה. מצוה שיהי' כל בית ובית מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא הי' בו אלא אדם אחד. והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד כו' והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד, עכ"ל. ולכאן צריך להבין למה בתחילה כתב רק "והמהדר את המצוה" ואח"כ כותב ומוסיף "והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר"?

הנה ע"ז מבאר בההערה דבתחילה כשמדליק כמנין אנשי הבית, אין זה הידור בחפצא דהמצוה, כי כל נר הוא מצוה בפ"ע, אלא שמהדר בהגברא דמדליק נר אחד עבור כאו"א מאנשי הבית, משא"כ אח"כ בהמהדרין יותר, כשמוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד עבור כ"א מאנשי הבית, הנה שם מוסיף הרמב"ם מצוה מן המובחר, כי שם אי"ז הידור רק מצד הגברא, אלא דניתוסף כאן הידור בהחפצא, ויש כאן פירסום בהנס יותר בכל יום ויום, כנ"ל.

עכ"פ יוצא מזה דשיטת הרמב"ם היא דהוספת הנרות בכל יום ויום, הרי זה הידור בהחפצא, ועצם הנרות נעשים נרות דמצוה. והנה בשו"ע הל' חנוכה סי' תרע"א ס"א כתב: צריך להזהר מאד בהדלקת נרות חנוכה, ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק, ע"כ. ובאליה רבה שם כתב

דהא דמחויב לשאול היינו לנר אחד מה שהוא מן הדין, אבל מה שהוא ממהדרין לא, ועי' ג"כ בחמד משה שם סק"א שכתב שהגבאים מחוייבים ליתן לו נרות להדליק כמו בד' כוסות, מיהו נראה דאין צריכים ליתן לו כ"א נר אחד בכל לילה, דיותר הוי מן המהדרין, ואין חיוב ליתן לו, ע"ב.

אבל ברמב"ם (הל' י"ב שפ) כתב: מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח ה' והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפי' אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק, ע"כ וכתב באור שם שם ולוקח שמן ונרות כו' פירוש גם לההדור והתוספות וזה שאמר להוסיף בשבח כו', עכ"ל.

הרי דסב"ל בדעת הרמב"ם דגם על ההידור ותוספות בנר חנוכה הוא שואל אי מוכר כסותו, לא כהנ"ל.

ולכאן אפ"ל דזה תלוי בהנ"ל, אם הוספת הנרות הוא רק הידור מצד הגברא, או גם מצד החפצא דנעשים בגדר נרות חנוכה, דאי נימא דנר חנוכה הוה רק אחד, והשאר נשאר בגדר רשות, מובן דאינו שואל אלא אחד, אבל אי נימא דההוספה נעשה חפצא של נרות חנוכה, ונעשים כעיקר המצוה ממש (ראה הערה 16) א"כ כשם שהוא שואל על נר אחד, כן שואל ג"כ על ההוספה, כיון דנעשים ענין אחד וע"י כולם יש כאן פירסומי ניסא יותר.

ועפ"י ז' יש לבאר טעם הרמב"ם דשואל גם על התוספות כנ"ל, כיון דסב"ל כנ"ל דההוספה נעשה חפצא דנרות חנוכה. (אבל אם מדליק אחד עבור כאו"א מאנשי ביתו ואינו מוסיף בכל יום, הנה גם להרמב"ם אינו שואל עבור זה, כיון דכנ"ל זהו רק מצד הגברא).

ועי' במג"א סי' תרנ"א ס"ק כ"ה שמביא בשם הרמב"ם שאם בשעה שהדליק נר ראשון הי' כוונתו להדליק אחרות אי"צ לברך, ואם ב"רר והדליק ואח"כ נזדמן לו נרות מברך בכל פעם עיי"ש, וזה מתאים להנ"ל דשיטת הרמב"ם דההוספה נעשה חפצא דמצוה, ולכן סב"ל דגם על ההוספה בפ"ע מברך, כמו שנתבאר בהשיחה שם דיש נפק"מ לגבי ברכה אם הוא רשות או מצוה עיי"ש.

אלא דאכתי יש לעיין דבתחילת השיחה הביא מהראנ"ח דנפק"מ אם מצד מעלין בקודש או כנגד ימים היוצאים הוא דאם משום מעלין בקודש אי"צ היכר למספר הנרות בכל יום, וזהו שיטת הרמב"ם דמוסיף בכל יום לכאו"א מב"ב, אבל אם הטעם משום ימים היוצאים אז בעינן להיכר, וזהו כשיטת התוס' עיי"ש, ומשמע בפשטות דכן סב"ל בהשיחה, (אלא דאח"כ מוסיף ע"ז עוד חילוקים) ולפי"ז דהרמב"ם סב"ל הטעם משום מעלין בקודש, נמצא דהוא הידור רק מצד הגברא, והנרות הם נרות של רשות, וא"כ אין כתב הרמב"ם בזה דהוה מצוה מן המובחר, דכנ"ל בהערה היינו שמוסיף בהחפצא דמצוה? (ואין לומר דזהו משום דהרמב"ם מביא מנהג ספרד, דזהו לשיטת התוס' משום ימים היוצאים, דהרי הרמב"ם הביא זה דהוה

מצוה מן המובחר בשיטתו, ולא במ"ש אח"כ מנהג ספרד).

ב) בהערה 15 כתב וז"ל: ולהעיר שבטור וש"ע שם (סתרע"א ס"ב) לא הובא שיש "מצות נ"ה" ויש "מהדרין כו". ומפשוט הלשון "כמה נרות מדליק בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך כו" משמע, דההוספה נעשית חלק מגוף המצוה. עכ"ל.

ואולי אפ"ל ג"כ כי הם סב"ל כשיטת התוס', דאפי' אם רבים בני הבית לא יעשה יותר, דבעינן היכירא, וסב"ל הטעם משום ימים היוצאים, לכן סב"ל ג"כ דההוספה נעשה חפצא דמצוה.

והנה כתב המחבר בסי' תרע"ו סעי' ה' וז"ל: יתחיל להדליק בליל ראשון בנר היותר ימיני, ובליל ב' כשיוסיף נר אחד סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא היותר שמאלי כדי להפנות לימין וכו' עכ"ל, וישנם החולקים ע"ז משום שאם יתחיל להדליק בנר הנוסף שאינו אלא למהדרים מן המהדרים נמצא שמניח עיקר המצוה ומברך על הרשות, אלא מתחיל להדליק בנר העיקרי (ראה אבודרהם חנוכה בשם רבנו יונה, ובתרומת הדשן סי' ק"ו) ובגרא"א שם כתב על זה ואיך לו טעם וריח כו' ויניח עיקר המצוה ויברך על הרשות עיי"ש. (ועי' אנציקלופדיה שם ע' רפז).

ונראה לומר דזה תלוי בהנ"ל, דאי נימא דההוספה הו"ע מצד הגברא, ונרות הוה של רשות, מסתבר לומר לברך ולהדליק בנר העיקרי דמצד ימין כיון שהוא של מצוה, אבל אי נימא דגם נרות הנוספים נעשה מגוף המצוה והוה כעיקר המצוה, מובן למה מתחילים בו משום שיפנה לימין, וגם דבו ניתוסף פירסום בהנס, שהרי בתוספת הימים ניתוסף בהנס.

ועפ"ז מובן היטב שיטת המחבר כנ"ל כיון דסב"ל כנ"ל דנרות הנוספים הוה מגוף המצוה, ומדוקדק ג"כ מ"ש המחבר שם: נמצא שתמיד מברך על הנוסף שהוא מורה על הנס שהרי בתוספת הימים ניתוסף הנס עכ"ל, כיון דבהנרות גופא שמוסיף יש בזה הוספה בפירסום הנס.

ג) בהערה 16 כתב וז"ל: מלשון הרמ"א (סי' תרע"ד ס"א) ד"עיקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר אינו למצוה כ"כ" - אין הכרח דס"ל שההידור הוא רק במעשה הגברא ושאר הנרות הם מעין "רשות" - שהרי כותב "כ"כ" .. "כ"א שגם הם נעשים חלק מהמצוה, אלא שבזה אפשר ב' אופנים: א) דחל עליהם שם המצוה זמ"מ אינו כעיקר מצותו. .. ב) דנעשים כעיקר המצוה כו' עכ"ל.

ולכאורה באמת מסתבר לומר דסב"ל שגם הם נעשים חלק מהמצוה, דהרי כתב הרמ"א בסי' תרע"א סעי' א': ויזהרו ליתן כאו"א נרותיו במקום מיוחד כדי שיהי' היכר כמה נרות מדליקין, ע"כ. משמע דסב"ל הטעם משום ימים היוצאים, ולפי המבואר נמצא דסב"ל דנעשה חלק מהמצוה, אלא דמ"מ סב"ל דאינם כעיקר המצוה, ולכן נהגו להחמיר שלא להדליק מנר לנר כנ"ל.

ועי' בשערי תשובה שם שבביא משו"ה ביה יהודא סי' י"ח
שתמה ע"ז דהא בש"ס מוכח דמדליקין כנר לנר אפי' נר דמהדריין
מנר דמצוה הסמוך לו וא"ל דמפרש נר של ביה זה כו' עיי"ש.

ונראה דהבית יהודא סב"ל דנרוה שמוסיף נעשים כעיקר
המצוה לא כהרמ"א, ולכן סב"ל בפשיטוה דאיין מקום להחמיר
שלא להדליק מנר לנר.

(והנה לפי"ז אולי אפ"ל טעם של האליה רבה השואל רק על נר
אחד ולא יותר כנ"ל באות א', כי סב"ל כהרמ"א, דאף דנעשה
חלק בהמצוה, מ"מ אינו כעיקר המצוה. ולכן שואל רק על העיקר,
אבל להרמב"ם כנ"ל ששואל גם על ההוספה. אפ"ל דנעשים כעיקר
המצוה).

ד) הנה באתוון דאורייתא כלל י' מביא דברי המדרש
תנחומא ס"פ נשא וז"ל: נר הנוכה כיון שהוקצה למצוה אסור
להשתמש הימנו אחר הנוכה ועושה לו כהורה בפ"ע ושורפה, לא
יאמר אדם איני מקיים מצוה זקנים הואיל ואינם כה"ת, אמר
הקב"ה ע"פ התורה אשר יורוך שאף עליו אם גוזרים ואני מקיים
שנאמר ותגזור אוצר ויקם לך כו' עכ"ל התנחומא, והמה ע"ז
הגרי"ע הרי ישנם הרבה איסורים דרבנן, ולמה הוקא בענין זה
לאסור השתמשות בשמן הנוהר כביא הענין דלא יאמר אדם איני
מקיים וכו'? ומאריך שם לבאר דגם איסורי דרבנן הם איסורי
חפצא, והנה בכל איסורי דרבנן פשיטא שהאדם צריך לשמוע
לרבנן כיון דהם איסורי גברא, אבל בנדון זה דשמן הנוהר
דחי' מקום לומר דליכא בזה שום איסור כיון דרבנן פועלים
רק על הגברא ולא פעל שום דבר בשמן הנוהר, והו"א שיכול
להשתמש בהם קמ"ל אסור כי מה שרבנן אוסרים הקב"ה מככים,
ונעשה עי"ז איסור החפצא כו' ולכן דוקא הכא הביא הענין דלא
יאמר אדם כו' להודיע דרבנן פועלים ג"כ על החפצא, ולכן אסור
להשתמש בשמן הנוהר, עיי"ש בארוכה.

והנה לפי דבריו נראה לומר דיש עוד נפק"מ אם נרות
הנוספים הם רק מצד הגברא או גם מצד החפצא, לגבי שמן הנוהר
מהם, דאי נימא דהוה רק בגברא והנרות הוה של רשות, מותר
להשתמש בהם אה"כ, כיון דעצם החפצא הוא של רשות, אבל אי נימא
דנעשים חפצא של מצוה מובן דגם בהם יש איסור בשמן הנוהר.

ה) עי' בשו"ת באר שרים ח"ב סי' נ"א אות ב' שנסתפק לפי
מה דקיימ"ל הרואה נר חנוכה מברך עליו, יל"ע אם כבה נר
העיקרי ורק נשאר נר ההידור, האם גם עליו מברכין? עיי"ש
בארוכה.

ולכאוף אפ"ל דאפי' לדעת האחרונים שכשמדליק נרות הנוספים
לא יברך על ההידור (ראה בהערה 17), אולי אפ"ל דיש נפק"מ
לגבי הרואה נרות של הידור, אם מברך או לא, דאם הוה נרות
מצוה מברך, אבל אם הוא רק מצד הגברא, אבל הנרות הם בגדר
נרות של רשות, איך הרואה מברך עליהם.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

כ. בלקו"ש חט"ו שיחת ויגש (ב) מבאר הפרש"י עה"פ (מז, ב), ובס"ד (ע"ד) ז"ל: עס איז אבער אויך שווער לויטן צווייטן פירוש, אז בניכין איז גיווען צווישן די גיבורים, בעת אז בפשטות איז משמע אז ער איז געווען צווישן די חלמים: ער איז געווען דער אינגסטער, ווערט אנגערופן ילד זקונים קטן, יעקב אבינו האט ביי אים בכיחד מורא געהאט "פן יקראנו אסון" עכ"ל,

ובהערה 28 שם וז"ל: מקץ מב, ד (שם, לה). ואף שפרש"י "שהסטן מקסדג בשעת הסכנה", הרי "שלה יעקב את אחיו" וחשש כן רק בבנימין. ולהעיר מתרגום יב"ע כקץ שם "בוא עליא", רמב"ן פרשתנו (מד, כט). עכ"ל.

ויל"ע איך זה מחאים עם המבואר בלקו"ש ח"ה שיחת מקץ (ג) בארוכה, שהטעם שיעקב חשש "פן יקראנו אסון" רק בבנימין ולא בנוגע לשאר אחיו, (עפ"י פש"מ) אינו משום שבנימין הי' הקטן (כי תירוצ זה אינו מובן כי הרי בנימין הי' אז כבר כ"בן שלשים" - ראה שם הערה 5) אלא רק מפני (כהדגשת הפסוק) שהי' "אחי יוסף", כי לפי דעתו של יעקב הי' האסון שקרה עם יוסף ("חי' רעה אכלתהו") קשור עם זה שהי' בדרך, וגם פטירתה של אמו רחל הי' בדרך, וא"כ "דרך" הי' סיבה לשני אסונים באותה המשפחה, וע"כ חשש רק בנוגע לבנימין, עיי"ש בס"ד בארוכה, וצ"ע.

ישראל שמעון קלמנסון

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

ג. בלקו"ש חט"ו חיי שרה (ה) מביא שתי האופנים ש"ל בנס חנוכה א) שהנס הי' בכמות או באיכות ובאות ג. מסביר (הדחק) שנמצאים בשתי האופנים הנ"ל, אם הי' בכמות אין יצאו ידי חובת הדלקת המנורה באותו שמן הרי אין כשר לכנורה אלא "שמן זית" שמובנו כמשמעותו: שמן שגדל על עץ זית ונעשה מפרי הזית, וזה הי' שמן של נס, ולא שמן של זית,

ומבאר בהשיחה שאז צריך לתרץ "שבשמן זית" אין הכוונה שצריך להיות שמן של פרי זית, אלא שצריך להיות שמן שיש כל התכונות של "שמן זית" אורו צלול וכו', ואם הנס הי' באיכות השמן אז ג"כ יש דוחק לה ובהערה 22 כותב "נוסף לזה שלדיעה זו קשה עוד יותר, לכאורה קושיא הנ"ל - דמכיון שנשתנה איכות השמן, הרי גם התכונות של שמן זית ליכא". אבל ראה לקמן ס"ו ובהערה 38. עכ"ל.

ולכאורה צ"ל מש"כ הרי גם התכונות של שמן זית ליכא. הרי גוף של השמן זית איכא. ודוחק לומר שהגם פירוש נוסף על הקושיא שבפנים. וא"כ מדוע קשה עוד יותר, הרי בפשטות "שמן זית" מובנו כמשמעותו שהעיקר הוא שצ"ל שמן של פרי זית וזה איכא.

וזה מה שמסביר שהכוונה "בשמן זית" שצ"ל רק התכונות

של שמן זית זה רק לתרץ הקושיא לפי אופן הא'. ולפי מה שמבואר בס"ו ובהערה ¹⁰, נמצא שגם התכונות של שמן זית לא נחסר כ"כ עיי"ש.

לוי מ. בלאק

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

נ ג ל ה

ד. בפרשתינו (ויגש מ"ד, י"ח) מפרש רש"י על הפסוק כי כמוך כפרעה וז"ל "ומדרשו סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה על ידי זקנתי שרה על לילם אחת שעכבה" עכ"ל.

הפשטות כוונת רש"י הוא להסביר שיהודה אמר ליוסף להיזהר מלעכב בנימין לסופו ללקות עליו בצרעת וכו'.

ומובא הרבה פעמים בלקו"ש הכלל שאפי' כשרש"י מביא מדרש הרי מכיון שדרכו הוא בפשוטו של מקרא מוכרח להיות המדרש גם עפ"י פש"מ.

ולא הכנתי, דבפרשת מקץ (מ"ב, כ"ד) מסופר שאסר את שמעון לעיניהם וראו במוחש שלא לקה בצרעת א"כ למה ישמע להאזהרה של יהודה - הלא בחן פעם ולא קרה שום דבר?

ואולי י"ל בזה בהא דמדמינן בנימין לשרה ולא לשמעון דמכיון שכוונת פרעה הי' לעכבה אצלו עולמית דהיינו להיות לו לאשה, וכן אצל בנימין רצה שיהי' אצלו עולמית (עבר - מקץ מ"ד, י"ז), יש לדמותן זל"ז משא"כ אצל שמעון אמר בפירוש שכשיבוא בנימין יחזיר אותו להם לא חל ענין הנ"ל. ועדיין יל"ע.

כזה אהרן צבי ווייס

- תות"ל 77 -

ה. ברמב"ם פרק י"ד מהלכות שבת הל' א' ארבע רשויות לשבת וכו' איזהו רה"ר מרביות וכו'.

והוא לכאוף המוה דהא בגמ' שבת דף ו' מסיק הגמ' בזמן שאין ישראל שרויין במדבר לא הוי כ"א כרמליית.

ועי' כ"מ שם בשם הר"א בנו של הרכב"ם ז"ל דהוא מפרש איפכא מפרש"י, דבזמן שישראל שרויין במדבר וענני כבוד מקיפין אותם ואהליהם תכופים זל"ז אין לו דין רה"ר ובזמן שאין ישראל שרויין במדבר, והוא מקום מופקר לכל י"ל דין רה"ר וקלס"י הפירוש בכ"מ.

ולכאוף האין אנו מוצאים ידינו ורגלינו בביה המדרש הלא כל דיני הוצאה כדאמרינן בפ' כירה הם העלו קרשים מקרקע ובריש הזורק נמי מהדר לאשכוחי ד' אמיה רה"ר במשכן

וכ"כ דין מושיט מרה"י לרה"ר דילפי' ממושיט דמשכן, ולפי' הר"א בנו של הרמב"ם אין ללמוד ממנו כלל.*

חיים אברהם שמחה כהן
- ברוקלין נ.י. -

1. הנה בביאור הלכה סוף סי' רצ"ו פוסק שנשים לא יברך בורא מאורי האש כי הוא אינו ברכת הנהנין דאז בכל פעם הי' צריך לברך, והוי ברכה שהזמן גרמא ולכן לא יברך נשים ברכה זו,

ולכאורה צריך להבין הלא מפני מה מברכין בורא מאורי האש מפני שנברא אש וע"ז כתב התוס' פסחים דף נג, ע"ב ד"ה אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת הקשה ה"ר יוסף למה אין מברכין בכל שעה שנהנה ממנו דאסור להנות מן העולם הזה בלא ברכה ותירץ דה"מ כשגופו נהנה אבל שאר הנאה לא עכ"ל.

חזינין מזה דחז"ל לא תיקנו רק כשגופו נהנה, אבל ברכת הנהנין הוי דמברכין ומהללים ומשבחים למי שברא עולמו וברא בו האש לצורך ולהנאת בני"א שבלעדס א"א לחיות וא"כ אין אפשר לומר שאשה לא תברך ברכה זו, דומיא דמזוזה גברא בעי חיי נשי לא בעי חיי, גברי בעי אש נשא לא בעי אש.

הנ"ל

(*) עי' ברמב"ם היוצאת פראנקל בספר הליקוטאים שם שהביא בזה תו"ד המלעשה רוקח וז"ל: עיין מ"מ מה שהקשה עליו, ועיין כ"מ שהביא תירוצו של רבינו אברהם בנו של רבינו, ואין כוונתו לומר שבזמן שהיו ישראל חוננים במדבר הי' המדבר רה"י, שהרי כתוב צווח ואומר אל יצא איש ממקומו, גם עוון מקושש הי' שהעביר ד"א ברה"ר, גם ילפינן לענין מושיט מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע מעגלות שבמדבר, ובר"פ הזורק קרי להדיא למחנה לוי' רה"ר, אך כוונתו דבזמן שהיו ישראל שרויין שם והיו מחנותיהם סדורים כלומר דהי' המדבר מוקף מהם והם היו האדונים אז לפי שעתן, אף דלגבי דידהו הוא רה"ר גמור, מ"מ מהך טעמא גופא לגבי אחרים לא הוה רה"ר, והיינו לגבן שכתב ז"ל, כלומר: לגבי דידן, וזהו מה שתירצו בגמרא כאן בזמן שישראל שרויים, כלומר: דמהך טעמא לא תני באידך ברייתא מדברות, משום שהדין הוא לעצמנו, ובזמן ההוא לא הי' רה"ר אלא אצלם דוקא, וזה מה שסיים וטעמא דמסתברא הוא, דבאמת שם רה"ר ר"ל שהוא מופקר לכל בשוה, משא"כ בזמן ההוא שלא הי' הפקר שוה, אלא להם דוקא עכ"ל.

הכערכת

ח כ י ד ו ת

ז. בגליון יא (קיר) מתרץ ש, בן-טולילא על הא דשאל א' שלכאורה הא דמבואר במאמר דשמח"ת ש.ז. שבע"ת כיון שאפשר שיחזור לסורו צריך העבודה שלו להיות בדרך דילוג למעלה מסדר והדרגה, על הא דאמרינן בכ"מ שבע"ת מאחר שכבש את יצרו עבודתו באופן נצחי (וכפי שמאריך הרמב"ם בשמונה פרקים).

וכתרץ הנ"ל שלכאורה קושייתו מעיקרא ליכא שיש לומר שאם עבודת הבע"ת הוא בלי השתדלות וזריזות מיוחדת היינו לא בדרך דילוג, אז יש חשש שמא יחזור לסורו אבל לאחר שעבודתו ה' בדרך דילוג אז הוי באופן נצחיות עכ"ל.

ואין תירוצו נראה דהא מפשטות הלשון בהמאמר דשמח"ת .. ועד שגם לאחרי התשובה יש חשש שמא יחזור לסורו ח"ו. לכך צריך בזה השתדלות וזריזות מיוחדת ... עכ"ל. משמע (שאפי') שהוא בע"ת וכבר עשה תשובה (וכמובן גם התנאי שבתשובה שהקב"ה יודע שלא ישוב לזה החטא לעולם) וכבר יש לו ענין הנצחיות, ואעפ"כ יש חשש שמא יחזור לסורו ועבודתו צריך להיות באופן דילוג.

אלא הביאור בזה הוא כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחת ש"פ ואתחנן, ט"ו באב תשמ"א (הנחה בלה"ק ס"ה ואילך) וכבר היתקתי השיחה בגליון דפ' וישב.

יוסף נמס

ש י ח ו ה

ח. בשיחת ש"פ מקץ ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שאצל הכלאכים דאברהם נזכר רק "ויאכלו" ולא וישתו - מפני שהעיקר הוא האכילה והשתי' טפלה, וכמובן גם מפשטות הסיפור שכיבדם בזניהם הן באכילה והן בשתי' 1.

ועילתי את כ"ק אד"ש שמבואר במאמרי אדה"ז - תקס"ב, ח"ב ע' תטו 2): "ולכן לא נזכר השתי' באכילת המלאכים אצל אברהם מפני שאם היו אוכלין גם חיצוניות המאכל שהוא הגורם חסימות המצוקה מקרר כו' אבל כשהפריד אברהם חיצוניות המאכל לבד ונתן להם לא נצטרכו לשותות" 3). *

וע"ז ה' מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א וזלה"ק:

1. חמאה וחלב.

2. עדיפא הו"ל להקשות על הש"ס (ב"מ פו, ע"ב) כמו שאכלו ושתו.

3. הרי המדובר בפרש"י בפשוטו של מקרא. וגם בכ"ו כ ספר טעמי המנהגים דעברו על איסור בשר בחלב (וש"נ - פס"ו ועוד).

* איל"פ - אבל שתו מפני טעם טפל ולכן לא נזכר בפ'י

(שיהי' לישראל גם הכאר עי"ז דוקא וכו').

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

ט. במ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א דכשהי' הציווי ועתה כתבו לכס את השירה הזאת וגו' לא הוצרכו להתחיל ולכתוב ס"ת מחדש כי כבר כתבו מקודם ורק הוצרכו לסייב, כדאי להביא בזה במ"ש בשו"ת בנין שלמה (להגאון בעל חשק שלמה) בהקדמתו וז"ל: ועתה כתבו לכס את השירה הזאת, במאי דקאמר ועתה אף שהוא מצוה הנוהג לדורות נ"ל משום דבש"ס דגיטין אמרינן דר"י אמר דתורה מגילה ניתנה, ואפי"ל למ"ד דתורה נתונה ניתנה מ"מ כתבו התוס' שם דנכתב מיד אחר האמירה רק דנכתבה על הסדר כמו שהיא סדורה עכשיו ע"ש בתוס'. וא"כ באותו זמן שנאמר ציווי זה לא הי' להם מה לכתוב דכבר כתבו כל התורה עד פרשת האזינו, ולכן אמר ועתה כתבו לכס את השירה, אבל לדורות צריך לכתוב כל התורה, עכ"ל.

ב) במה ששאל א' מאנ"ש בגליון הקדום (סי' ט"ו) דכש"לב בי"ד מתנה עליהם" חסר בזה כל ענין הטירחא בעצמו, והביא מכ"מ דיש מעלה גדולה ע"י טירחא בעצמו, וכשטרח ועמל חביבה עליו וכו' עיי"ש.

הנה זה פשוט דליח מאן דפליג דיש מעלה גדולה בטירחא בעצמו, והרי לכו"ע אמרינן מצוה בו יותר מבשלוחו, ועי' קידושין מא, א, דפירש"י דכשטרח בעצמו מקבל שכר טפי עיי"ש.

וכוונת השיחה נראה דמחמת צוק העתים אי"ז דבר קל לכאו"א לכתוב ספר תורה בעצמו, כמו שנתבאר בשיחת ש"פ וישב (הנחות בלה"ק סעי' כד) וז"ל: ומובן בפשטות שמצד העניות של בני"י בכל הדורות (כולל בזמן התנאים והאמוראים - כמסופר בדרז"ל אודות כו"כ תנאים ואמוראים שהיו עניים מרודים) - לא היתה אפשרות שכאו"א מבנ"י יכתוב ס"ת לעצמו, ולכן יצאו י"ח קיום מצוה כתיבת ס"ת ע"י הס"ת של ציבור מצד לב בי"ד מתנה וכו' עכ"ל.

והנה אם לא היו מקיימים מצות כתיבת ס"ת כלל, אז הי' מ"מ צריך להיות השתדלות הכי גדולה לכתוב ס"ת בעצמו, בכדי לקיים גוף המצוה, אבל כיון דבאמת בלא"כ מקיימים גוף המצוה ע"י לב בי"ד מתנה כו', ומחמת צוק העתים קשה לכאו"א לכתוב, לכן לא הי' בזה השתדלות יתירה גם להמהדרים וכו' לכתוב בעצמם, אבל זה פשוט דטירחא בעצמו הי' מעלה גדולה וכו'.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

י. להמדובר בהתועדיות ע"ד אופן קיום מצות כתיבת ס"ת לכאו"א ע"י שלב בי"ד מתנה עליו בעת כתיבת הס"ת, שאז מתנה (או כאילן התנו) שלזמן מסוים שייך הס"ת כולו לפלוני ואח"כ

לשני, והכוונה שהס"ת כולו יהי' שייך באותו זמן ליחיד אחד וחוזר חלילה לכל יחיד ויחיד.

ובקובץ הערות וביאורים לפ' מקץ - חנוכה ש.ז. ע' טו ואילך הביא עוד ראיות וכו'.

וי"ו לעיין בגדרי כלל זה דלב בי"ד מתנה עליהם, היינו באיזה מקרים וסוגים נאמר כלל זה, ושנים מהם מצינו מפורש בש"ס ופוסקים, והם: א) לב בי"ד מתנה עליהם שייך רק בדבר שעקרו "צבור" (קרבנות צבור, נדבות צבור. וכיו"ב), ולא בדבר שעקרו יחיד (קרבנות יחיד, נדבות יחיד וכיו"ב) ב) כלל זה שייך ומועיל רק בכוונת ומטרת החפץ (הפעולה) אבל לא בעצם החפץ (הפעולה).

כלל א': ראה זבחיסו, ב: שאני קרבנות צבור דלב ב"ד מתנה עליהן, ובפרש"י שם ד"ה לב בית דין: העוסקין בצרכי צבור. וברמב"ם הל' פסולי המוקדשין פי"ב ה"ג: במה דברים אמורים בקרבן צבור מפני שלב בית דין מתנה עליהן, אבל בקרבן יחיד וכו'.

שבועות יא, א - בנוגע לתמידין וקטורת (שהן קרבנות צבור) לב ב"ד מתנה עליהן ובפרש"י שם: וכל מידי דצבור נוהגים ב"ד לב.

תוס' ד"ה אפשר (מנחות טו, ב): מי עסקינן בקרבן יחיד דלא שייך בי' לב ב"ד מתנה. תוס' ד"ה בונין (מעילה יד, טע"א): דשאני חרומת השלכה דבאה בנדבת הצבור ולב ב"ד מתנה עליהם אבל לא שייך לומר לב ב"ד מתנה בהקדש נדבת היחיד אפי' הקדישם למוסרם לצבור.

וראה משל"מ לרמב"ם הל' שקלים פ"ד הי"א. ובכ"מ.

ובנדו"ד - מצות כתיבת ספר תורה לכל הדיעות - היא מצוה המוטלת על היחיד, ועפ"י כלל הנ"ל לא אמרינן ביחיד לב ב"ד מתנה עליו.

ומשו"ז אין שום ראי' מכתובות קח, א. ב"מ נח, א - מדין שקלים - כי שם מדובר בנוגע לקרבנות צבור, ומדובר בנוגע לתרומת השלכה - הכסף שנמסר כבר לקופת הצבור. (ובכתובות שם פרש"י - בנוגע לגוביין על העתיד ואפי' אם לא שלח אח"כ - שאעפ"י שהכפרה עולה גם לו אבל "חיסר מצוה", וכן הובא בכסף משנה בהל' שקלים פ"ב ה"ט). משא"כ כאן שהיא מצות היחיד.

כלל ב': שבועות י, ב, יא, א: קדושה להיכן הלכה, ומתריצין לב ב"ד מתנה מה שהוצרכו וכו', אבל בגוף החפץ שכבר הוקדש לא שייך תנאי זה, כמו שמצינו במנחות עט, ב: שמן גופה דמנחה היא ופרש"י ובגופה דמנחה אין יכול להתנות שתבוא לשם מנחה אחרת.

ועפי"ז, בנדו"ד באם הס"ת (החפץ) שייך להצבור אין לב

בי"ד מתנה שיצא מרשות הצבור ויעבור לרשות היחיד, וכיחיד א" ליחיד שני וכו' ואת"כ חוזר ליחיד הראשון.

- וכמובן, שאין לזה סתירה מהמובא בטושו"ע או"ח סי' קנד - וראה אשל אברהם שם ד"ה ע"פ מג"א סי'ד הביאור בזה. -

וכן אין לצרף לזה הכלל דהפקר בי"ד הפקר, כי: א) הפקר בי"ד הפקר מועיל רק באם לאחר שהוצא מרשות של המוחזק לא יוחזר אליו, משא"כ כאן. ב) לכו"כ דיעות - הפקר בי"ד הפקר מועיל רק להוציא מרשות המוחזק אבל לא להכניס לרשות השני.

ראה בכ"ז באנציקלופדיא תלמודית ערך הפקר בי"ד הפקר.

ולהנכתב בקובץ הנ"ל שהנאמר בהתועדות אין הכוונה שיהי' מתאים לכל הדעות, אבל בנדו"ד - במצות כתיבת ס"ת - כתבו הפוסקים שלא כדאי להכניס ראשו וכו'. ולהעיר מאגה"ת פ"ב: כמו ראב"ע וכו' וביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

יא. ב"משיחת י"ט כסלו ה'חשמ"ב התחלת ס"ד, נאמר: "ועד"ז איז כאן אויך המקום והזמן צו מעורר זיין ביתר שאת וביתר עוז בנוגע¹⁶ אלע מבצעים", ע"כ.

ובהערה 16: ראה לקו"ת שמיני יח, סע"א.

ושם: והנה באמת אי אפשר להגיע (אן רירען בל"א)

אלקותו ית' כו"ל. וכנראה שהכוונה בהערה זו היא -

שהתעסקות במבצעים צריכה להיות באופן "אז דאס זאל אנריירן וכו'". וזהו הרמז שבתיבת "בנוגע אלע מבצעים" (ולא בסגנון אחר - "וועגן אלע מבצעים" וכיו"ב) - מלשון "להגיע (אן רירען בל"א)" שבלקו"ת הנ"ל.

[וכמובן שזהו ע"ד הרמז - כי ע"ד הפשט הרי תוכן

התיבות "להגיע" ו"בנוגע" הוא שונה לחלוטין: "להגיע"

פירושו "צוקומען", ו"בנוגע" פירושו - "וועגן". אבל אעפ"כ, מאחר ששורש ב' תיבות אלו שוה, מובן שע"ד הרמז מוכרח להיות שייכות ביניהם].

ויש לחקור - מדוע מודגש ענין זה (אז עס דארף אנריירן

וכו') בסעיף זה רוקא, שבו מדובר אודות שאר המבצעים, שגם

הם שייכים למבצעים המיוחדים דימי חנוכה, מדוע לא הודגש

ענין זה בנוגע למבצע חנוכה עצמו?

ויש לומר שהיא הנותנת:

ע"פ המבואר בכ"מ שבכל זמן צריכים לעסוק במיוחד

בעבודה השייכת לזמן זה, מובן, שבימי חנוכה צריכים לעסוק

במיוחד במבצעים השייכים לחנוכה באופן ישיר. וכאשר נמצאים

בימי חנוכה עצמם - לא צריכים לעורר שצריכים לעשות זאת באופן אז ס'זאל אנרירן וכו', כי זהו דבר הפשוט ומובן לכל.

אבל כאשר תובעים שבימי חנוכה צריכים לעסוק גם בשאר המבצעים, שהעבודה בכל המבצעים היא גם בשאר ימי השנה - דרושה הדגשה כיוחדת (ציווי ונתינת כח במיוחד) שגם בימי חנוכה יעסקו בכל המבצעים באופן אז ס'זאל אנרירן וכו'.

הרב טובי' כ"ץ
- ברוקלין נ.י. -

יב. בגליון י (קיג) כתבתי דיעקב לא הקדים להעביר את עבדיו בראשונה אעפ"י שע"י שהי' מקדים עבדיו הי' יכול להקדים זכרים לנקבות (ילדיו לנשיו) והטעם בזה הוא: - דע"פ תורה צריך להקדים זכרים לנקבות כדי להקדים העיקר (זכרים) לטפל (נקבות נבראו ל"עזר כנגדו") וא"כ בכ"ש שאין להקדים העבדים משום שהם טפל יותר ממשפחתו (נשיו) (ולכן) אלא הקדים גדולים לקטנים כדי למעט בסכנה. ושאלתי אבל אעפ"כ הי' לו להקדים העבדים (או עכ"פ חלקם) כדי להוציא את נשיו (שהם העיקר לגבי עבדיו) מכלל סכנה לגמרי, וחירצתי הירוץ מאוד דחוק.

ואולי אפשר לתרץ פשוט. ובהקדים: דיש ב' טעמים מדוע אין יוצאים בלילה.

(א) משום פחיים (שלא יפול בבור וגומא.)

(ב) ומשום מזיקים (מפני אגרת בת מחלת בפסחים (דף קיב:))

כתוב בגמ' ברכות ג' ע"ב שהמזיקים אינם מזיקים אא"כ האדם נמצא לבד (יחידי) אך אם הם שניים אז המזיקים מראים את עצמן אך אינם מזיקים ובשלושה אפי' אינם מראים את עצמם. [וכן כתוב בפסחים דף קיב:], אל יצא אדם יחידי בלילה והגמ' מסביר מפני אגרת בת מחלת (שמזיקה) ולפי"ז יובן: דפה לא הי' יכול להעביר את ילדיו בחחילה משום שהם קטנים וצריך לשמור עליהם שלא יכשלו באיזה אבן וכו' או שלא יפלו וכו'. ולכן הקדיה גדולים (נשיו) שיש להם דעת לא להסתובב בלילה והם ישמרו על הילדים, (שלא יסתובבו אלא יעמדו במקום א') וסכנה משום מזיקים אין פה דאפשר לומר (כפי שא"ת הת' העיר) שיעקב העביר שתיים שהים, כפי שכתוב ויקח את שתי נשיו ואת שתי וגו' וממילא אין פה שום סכנה. וממילא אין שום טעם להקדים ולהעביר את העבדים ובפרט דיעקב הי' צריך להעבדים כדי שיעזרו לו להעביר את כל רכושו.

אבל צריך להבין בכלל מדוע יעקב עבר בלילה. כתוב ותעבור המנהה על פניו והוא לן בלילה ההוא במחנה. ויקם בלילה הוא ויקח... ויעבר את מעבר יבק, (לב, כב, כג) מדוע לן במקום ההוא ולא עבר את מעבר יבק קודם שתחשך.

יוסף יצחק הלוי קירש

יג. בהתוועדות דש"פ בשלח תשמ"א, הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א על פירש"י בפי' וישלח פרק ל"ג, כ"בד"ה ויקרא לו א-ל אלקי ישראל:

(א) מדוע מביא רש"י שני פירושים.

(ב) ואם הי' צריך להביא ראי' מפ' בשלח, כי פה לא כ"כ מובן, למה בפי' בשלח מובן, ולא צריכים לשום ראי' ,

ואולי הי' אפשר לתרץ ע"פ מש"כ בלקו"ש ח"ו פ' בשלח (ב), שמבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א, כוונת רש"י על הפסוק; בסוף פ' בשלח:

ויקרא שמו: של מזבח.

ה' נסי: הקב"ה עשה לנו האן נס, לא שהמזבח קרוי ה' אלא המזבח שמו של מזבח זוכר את הנס שעשה המקום, ה' הוא נס שלנו. ע"כ לשון רש"י.

נמבאר בשיחה, שהפירוש על "ויקרא שמו" - של מזבח, מתכוין רש"י לחדש: א) ש"ויקרא" אינו מוסב על משה אלא על "שמו (של מזבח)" ז.א. ששמו של המזבח הי' זה שגרם ש"ויקרא", להקריאה הי' נסי (וזהו שמפרש רש"י: המזכיר שמו של מזבח הי' נזכר ואמר ה' הוא הנס שלנו).

ובמילא (ב) "לא שהמזבח קרוי ה'" - המזבח לא נקרא בשם שמבטא את הענין של "נסי", אלא שגרם ש"המזכיר שמו של המזבח זוכר הנס" - וע"ז יבוא אח"כ לקריאת ה' נסי".

אבל לכאורה הפי' הפשוט של "ויקרא שמו ה' נסי" הוא, שמה שקרא למזבח (בשם המורה על) ה' נסי - וא"כ מדוע אין רש"י מפרש כן? (כמו שפירש רש"י בפי' וישלח (לג, כ)).

והביאור: בכל מקום שנאמר "ויקרא שמו" או ו"תקרא" וכיו"ב, הרי הכוונה שהוא קרא להדבר בהשם (בתיבות אלו גופא) הכתוב בפסוק לאחר תיבת "שמו",

[ולא שקרא בשם אחר שרק מבטא ומזכיר את הענין הנאמר בכתוב].

ומכיון שכאן א"א לפרש שקרא משה להמזבח ה' נסי, כי לא יתכן לומר שמזבח יקרא בשם ה', ע"כ מפרש ש"ויקרא" לא קאי על משה אלא על "שמו של מזבח", שהשם של המזבח גרם לזכירת הנס ולקריאת ה' נסי, ועי"ש הסבר שאר הדיוקים בפרש"י.

וע"פ כהנ"ל, אפשר לבאר הפסוק בפי' וישלח:

מובן מהנ"ל שכל מקום שנאמר "ויקרא שמו" וכיו"ב, הכוונה שקרא להדבר בשם הכתוב לאחר תיבת שמו, ומכיון שא"א לומר שיעקב (ומשה) יקראו למזבח בשם ה', לכך מפרש רש"י: לא שהמזבח קרוי אלקי ישראל אלא... ז.א. שיעקב קרא למזבח

בשם המורה על א-ל אלקי ישראל. (ובהערה 43 כותב ש)רש"י מביא ראיה מפ' בשלח "וכן מצינו במשה... קרא שם המזבח" ולא שבא לפרש את הכתוב בפ' בשלח (שלאח"ז), ורק להביא דוגמא ו"חבר" לפי' בוישלה לא שהמזבח קרוי אלקי ישראל כו' לכן קיצר בלשון: ומ"ש "מצינו במשה" היינו - בפעולות ומאורעות משה אלא שתיבת "קרא" - דוחק לישיבה.

והטעם למה א"א לפרש את הפסוק בפ' וישלח כמו שפי' בפ' בשלח, שהשם של המזבח גרס לזכרון הנס ולקריאת ה"ה נסי", כי בפ' בשלח (כמו שמדייק בהערה 50) כתוב ויירא שמו (או שיין מושג כזה שהשם גורם שיקראו), משא"כ בפ' וישלח כתוב "ויקרא לו (ולא שמו), ולגבי תיבת לו, לא שיין לפרש ש"לו" יגרום לקריאת א-ל אלקי ישראל.

אבל, מכיון שבכל מקום הנאמר "ויקרא (שמו)", כוונתו הוא לא שקרא בשם אחר שרק מבטא ומזכיר את הענין הנאמר בכתוב (בנדו"ד א-ל אלקי ישראל) לכן מביא רש"י פי' שני, ש"ויקרא לו מוסב על הקב"ה". ולפי ביאור זה מתאים הכלל שהשם הוא תיבות אלו גופא הכתוב בפסוק לאחר תיבת "ויקרא". וג"כ מובן למה העתיק רש"י בד"ה התיבה ויקרא, כי בא לומר שישנם שני אופנים מי קרא שם למי.

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייזוען -

ש ו נ ו ת

יד. לעיל בגליון קיא הערתי על איזה ספיקות שבזמן יסוד ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש וזעמבין. ובגליון קיב העיר מאן דהוא מהמסופר באגרת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (אסרו חג שמח"ת תש"ט) "בליל שמח"ת תרנ"ט בשעת ההקפות", הואיל כ"ק אביו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע להודיע ברביט "כי מוסד הישיבה .. אשר ה' עד עכשיו בעיר זעמבין פלך מינסק הנה מעכשיו הוא קובע את מקום המוסד בליובאוויטש".

כוונת הדברים עדיין דורשת ביאור, שהרי ידוע לנו ממקורות מרובים שהישיבה בזעמבין התקיימה עד שנת תרס"ה. וכן ידוע לנו שהתקיימה בשנים תרס"ב (בטאויז חב"ד ו' ע' 28) תרס"ג (אגרות-קודש אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, אגרת קכו, נמצא בדפוס) תרס"ה (יגדיל תורה נ.י. חמ"א ע' רמה).

האם נצטרך להוכיח מאגרת זו, שהסניף בזעמבין נסגר בתחלת תרנ"ט, ונפתח מחדש - לפני שנת תרס"ב?

ואולי כן הוא; אך לפני"כ עלינו לברר ע"ד קיומו של סניף נוסף של הישיבה תומכי תמימים בשנת תרס"א - בעיר קובליץ.

אודות סניף זה מסופר ב"תולדות התמימים" מאת ר' משה

רוזנבלום (צילום באוסף מונדשיין) שבאותה שנה (תרס"א) נודע שיש שם חברה הלוחמת בסתר נגד הישיבה - להשפיע על התלמידים לרעה לנתקם מתורה ועבודה וליתן להם ספרים חזונים לקרוא, והחליט רבנו נ"ע להחזיר התלמידים לליובאוויטש, ולבטל הסניף שבקובליץ.

באגרות-קודש הנ"ל אגרת קט (משנת תרס"א) כותב רבנו לכ"ק בנו "תודיעני ג"כ איזה ידיעות אתה מקבל בקובליץ מידידניו הרש"ג שי"ג. ובאגרת קו* שם (נעיקה מ"תולדות התמימים" הנ"ל) "אם כי קבלתי מכתב מידידניו הרש"ג שי"ג וכותב שלא יש שום מסיתים כו' .. ועתה אין פרץ כו' בכ"ז דעתי שצריכים לנסוע מקובליץ .. ולזאת כאשר זעמבין אין מקום עדיין בהכרח שיבאו לליובאוויטש".

יש לשער ש"הרש"ג" הנזכר בשתי האגרות האלו הוא ה"ר שמואל גרונוס אסתרמאן, שהי' המשפיע בסניף זעמבין, וא"כ מה מעשהו בקובליץ? שמא נחבטל הסניף בזעמבין בשנת תרנ"ט - כנ"ל, ועברו תלמידיו לליובאוויטש. באותה עעה נפתח סניף חדש בקובליץ שהרש"ג נתמנה שם למשפיע. בשנת תרס"א נחבטל הסניף בקובליץ, ועדיין לא יכלו לחזור לזעמבין, כי כנ"ל "זעמבין אין מקום עדיין", לכן חזרו לליובאוויטש, ולאז"ז כשהוכן המקום בזעמבין, נפתח מחיש סניף זה - בראשות המשפיע ה"ר שמואל גרונוס.

ומ"מ מה מקום להשערות בנושא זה שבמציאות, ולכאורה כל בר בי רב בקי בכ"ז. אך מה אעשה שאני בעניי מחלבט בפרטים יסודיים אלו של תולדות הישיבה "תומכי תמימים", וזה הביאני עד הלום, להעיר ולעורר לברר נושא חשוב זה לאשורו.

ובדיוני זה קיויתי, שלפחות אוכל למנות את סניפי הישיבה "תומכי תמימים" למקומותיהם; וזאת מצאתי באגרת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע אל הרש"ז האוולין (ח"י שבט תרפ"ד): "במכתב זה הנני מסגיר לך נוסח הודעה אשר תדפסינה במה"ע דירושלים ת"ו .. מודעה כל הבחורים והאברכים שי אשר למדו בהחדריט וישיבות של מוסד תו"ת וכל סניפי בליובאוויטש. זעמבין. קובליץ. האראדישץ. שצעדריין. לאמען. הערסאן. בחברון ת"ו. בקרעמענטשוק. פאלטאווא. ווארשא. כותאיש (גרוזי' וטניפי'). נעויל. בירושלים תובב"א, משנת תרנ"ז עד תרפ"ד מחבקשים להודיע ע"פ האדרעס דלמטה א) שמותם .. ב) באיזה מקום וזמן למדו. ג) מצבם ומעשיהם רב. שו"ב. מלמד. סוחר או עוזר בית מטחר".

ולפני איזה שנים התחילו להכין לדפוס ס' התולדות של ישיבות "תומכי תמימים", וא"כ עדיין יש לקוות, שבאם זכאשר יודפס ספר זה, יפתרו כל השאלות והסתירות הנ"ל, עד שגם אלו שלע"ע אין להם חוש בחסידות, יוכלו להנות מזיו תולדותיה.

הרב שלום דובער לויין

- ברוקליין נ.י. -

טו. בהיום יום (שלשלת היחס. ע' 5): "הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער", משא"כ בשאר רבותינו נשיאינו הק'?"

וע"ז הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לענות (ביום ב' טבת תשמ"ב): "קרוב לודאי שזהו השמטת המעתיק ולהעיר מהתוארים בשערי הס' (ואולי גם בהקה"ק)".

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

טז. הערות ל"לוח היום יום...". הוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות.

א. ע' 7. ברשימת ספרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ נסמנו כל ספריו, וגם ספר הליקוטים - י"ז כרכים.

ולכאורה, אין מקום לזה, כי הליקוטים כשמן - ליקוט ממה שנדפס בספריו.

ב. כאן המקום לעורר ע"ד הדיוק בה"מורה שיעור" של ס' תניא קדישא. והוא -

ידוע שהתניא נחלק לפי שנה מעוברת ובאופן ב', לפי שנה פשוטה. וכמובן שהיות ובשנה מעוברת צ"ל חלוקה לעוד חודש, צ"ל השיעורים ליום יום יותר קטנים. וכו'.

אבל ראה זה פלא! באמצע השנה - לאחר חודש אדר - הנה בחג השבועות נפגשים ב' השיעורים!

והיינו: זה שעד חגה"ש אינם שוים, מובן. מכיון שמי"ט כסלו עד חגה"ש יש - בשנה מעוברת - שלשים יום (חודש אדר ראשון) יותר מבשנה פשוטה.

אבל משבועות עד י"ט כסלו - של שנה הבאה - מספר הימים שוים. ואם נפגשו בשבועות (או באיזה יום אחר, מחודש ניסן והלאה כו') הרי לכאורה אין טעם להפרד, לכאורה. ואעפ"כ אינם מתאימים!

וצ"ע הטעם בזה. ולהעיר מהידוע שהעבודה של שנה מעוברת שונה מזו שבשנה פשוטה. (וראה בהנדפס בסו"ס קהלת יעקב ח"ב להרי"ט אלגזי כו').

אחד מאנ"ש

- ברוקלין, נ.י. -

יז. מ"ש הנ"ל באות א. מובנת בפשטות, ובהקדם: דלפי זה עדיפא הו"ל להקשות, והוא: למה בספרי כ"ק אדמו"ר שליט"א (הנדפס שם בע' 24) מובאים גם הספרים "בילאורים לפרש"י על התורה ונ"ך, ג"כ", ספר "חידושים וביאורים בש"ס"?"

ואלא: שוברו בצדו שהרי זה לקט מיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועד"ז בנוגע לספר הליקוטים -

(1) הם נעתקו ב"לשון הרב", מסודרים לפי ענינים.

- (2) כד דייקת שפיר תראה שה"מסגרת" לספר הליקוטאים היא אותה ה"מסגרת" דשאר ספרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ.
 (3) ובכלל: מי יכול להתעלם מסדרה שלימה של ספרים, בת י"ז כרכים?!

אחד מהתמימים

יח. הערות ל"לוח היום יום...".

הנה לאחרי הדפסת הלוח - נמצאו לצערינו איזו טעויות הדפוס וכו'. ולכך החלטנו לפרסם התיקונים:

ע"כ	שוה"מ	נדפס	וצ"ל
כד	הוא	עולם	עולם ⁹
"	לעורר	בפרט ⁹	בפרט.
קיג	משליח	משליח	משליך
קטו	אאזמו"ר	אאזמו"ר	אאזכו"ר ²⁸
קטז	ק"ש	התיבות,	התיבות ³⁰ ,
"	"	"אמת" ³⁰ .	"אמת".
קלב	(35)	שלאח"ז	שלפנ"ז
רכו	(44)	ראה וירא (כב),	

יח): ראה שיעור חוכש דיום

שלפנ"ז (פרשתינו כו, ד,

הרה"ת מיכאל אהרן זעליגזאן

הרה"ת יוסף יצחק הלוי שגלוב

- ברוקלין, נ.י. -

לעילוי נשמת

האשה מרת אסתר שפרה ע"ה

בת הרה"ת ר' אלימלך ז"ל

נפטרה ביום ו' ג' טבת תשכ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' אברהם ישעי' ז"ל

בן הרה"ת ר' נחום ז"ל

נפטר י"א טבת

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יהודה ליב זוג' מרת מרים פייגא שיחיו

סברדלוב

ומשפחתם שיחיו